

VERDIGHETSENTERET

ÅRSRAPPORT 2019

Verdighetsenteret
OMSORG FOR GAMLE

Innhold

3 STIFTELSEN VERDIGHETSENTERET

Samfunnsoppdrag, styret, ansatte, økonomi

4 KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

5 Palliativ eldreomsorg

- Et utvalg deltakerprosjekter i 2019
- Forelesere
- Deltakerfordeling, fylker og kommuner

6 Akuttmedisinsk eldreomsorg

- Deltakerfordeling, fylker og kommuner
- Faglig oppfølgingsseminar
- Fagdager

9 Frivillighet og kultur

- Utdanning:
Frivillighetskoordinering – eldreomsorg
- Forelesere
- Deltakerfordeling, fylker og kommuner
- Prosjektarbeid
- Nasjonal koordinatorsamling
- Kreativitet i demensomsorgen
- *PUST* – en kunst- og demensfestival

15 FORSKNING OG UTVIKLING (FoU)

- Ny fagbok: Frivillighetens kraft – *organisering av frivillig innsats i eldreomsorgen*
- Fagbok i alders- og sykehjemsmedisin
- FRIDE – Frivillighet i demensomsorgen

16 Senteret i felten gjennom året

- Samlokalisering med plusseffekter
- Nytt studiested i Oslo

19 OPINIONSDANNELSE

- Omsorgsprisen
- Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2019
- Arendalsuka 2019
- En dag for verdighet
- Boklansering: Frivillighetens kraft
- Åpne debatter
 - Kan vi leve med demens?
 - Snakk sant om livet på vei mot døden
 - Ny arena: Vega Scene
- Publikasjoner, media, nyhetsbrev og filmvignett

26 ORGANISASJON

Medarbeidere gjennom 2019

FORSIDEN: ÅRETS OMSORGSBILDE 2019 – «I SKJUL»

Bildet er resultat av et helt spesielt trykkverksted der personer med demens har produsert bilder i samskaping med kunstnere og omsorgsarbeidere. Alle deltok på lik linje. Gjensidighet og solidaritet er ord som har inspirert dette kreative arbeidet. Slik gjenspeiler årets omsorgsbilde et viktig tema; Mestring. Prosessen bak er like viktig som verket i seg selv. Bildet er resultat av et samarbeid mellom Verdighetsenteret, KODE – Kunstmuseer og komponisthjem og Lynghaug Aktivitetssenter.

Foto: Dag Fosse / KODE

Stiftelsen Verdighetsenteret

– Omsorg for gamle

SAMFUNNSOPPDRAGET

Verdighetsenteret er et nasjonalt kompetansesenter og en pådriver som utvikler og formidler kunnskap om palliasjon, demens, akuttmedisin, frivillighet og kultur i eldreomsorgen. Senterets arbeid retter seg mot helsepersonell, frivillighetskoordinatorer, frivillige, sårbare gamle og deres pårørende, beslutningstakere, politikere, samfunn og media. Senteret etablerer og deltar i nettverk og samarbeidsprosjekter som bidrar til dette.

STYRET, ANSATTE

Styret i Stiftelsen Verdighetsenteret har hatt følgende sammensetning gjennom 2019: Torill Selsvold Nyborg (leder), fra de fire stifterne av stiftelsen; Monica Håkansson (Norges Røde Kors), Henriette Høyskel (Helle Bennetts Almennyttige Fond), Iren Mari Luther (Fagforbundet), og Marit Schjøtt (GC Rieber Fondene), samt Silje Eikemo (ansattevalgt styremedlem). Det er i løpet av året blitt avholdt 6 styremøter.

Verdighetsenteret hadde ved årets slutt 14 ansatte ved kontorene i Bergen og Oslo. Disse representerer 11 hele årsverk.

ØKONOMI

Verdighetsenteret mottar støtte over Statsbudsjettet. I 2019 ble Verdighetsenterets utdanning av frivillighetskoordinatorer og utdanning innen akuttmedisinsk eldreomsorg og omsorg ved livets slutt finansiert med i alt 12 mill. fra Staten.

Fagforbundet ga et økonomisk bidrag til senteret på 1,5 millioner kroner.

Verdighetsenteret mottok støtte fra GC Rieber Fondene til planlegging og gjennomføring av Omsorgsprisen 2019, og fra Helle Bennetts Almennyttige Fond til arrangement i Litteraturhuset i Oslo. Til kunst- og demensfestivalen *Pust* mottok senteret støtte fra Hordaland Fylkeskommune, GC Rieber Fondene og Bergen kommune.

HISTORIKK

Verdighetsenteret er en videreføring av det nasjonale prosjektet Hospice og Palliative Care for gamle (1998-2003) og det europeiske prosjektet ved Universitetet i Wien, Würde im Alter (2003-2006): En verdig alderdom – en livsgaranti.

Stiftelsen Verdighetsenteret – Omsorg for gamle ble opprettet i 2009. De fire stifterne er: Norges Røde Kors, Fagforbundet, GC Rieber Fondene og Helle Bennetts Almennyttige Fond.

KOMPETANSEOMRÅDER OG UTDANNINGER

Verdighetsenteret forener kunnskap om palliasjon, demens, akuttmedisin, frivillighet og kultur i eldreomsorgen. Senteret driver med omfattende etterutdanning av tverrfaglig helsepersonell og ledere av frivillige i eldreomsorgen.

Verdighetscenterets tilbud bygger på kunnskapsbasert praksis, forankret i eldreomsorgens behov og nasjonale føringer. I undervisningen legges det vekt på dialogbasert læring hvor deltagerens egne erfaringer og dilemmaer er sentrale. Utdanningene er tverrfaglige, samlingsbaserte og godkjente som ledd i klinisk fagstige i Fagforbundet, Delta og meritterende timer til spesialist i sykepleie/spesialsykepleie i Norsk Sykepleierforbund. I tillegg holder senterets ansatte foredrag på konferanser, fagdager og ulike utdanninger, arrangerer eksterne kurs og deltar aktivt i samfunnsdebatten om forutsetningene for en verdig alderdom.

Omsorg ved livets slutt

Verdighetsenteret ser på omsorg ved livets slutt for sårbare gamle i et lengdeperspektiv. Det handler ikke kun om de siste timer og dager. Ifølge WHO bør palliative tiltak iverksettes på et tidlig tidspunkt i sykdomsforløpet. Palliasjon kan bestå av både aktiv, livsforlengende behandling og symptomlindring, tilpasset hvor i sykdomsforløpet den gamle befinner seg. For å øke kompetansen til de ansatte som skal ivareta gamle pasienter med flere kroniske sykdommer, er det avgjørende at de ansatte får kunnskap om både akutt og alvorlig sykdom hos gamle, samt ivaretagelse av gamle ved livets slutt. Utover ren faglig kompetanse står også evne til etisk refleksjon og helhetlig ivaretagelse av den gamle i tråd med hospice-filosofien sentralt. Kunnskap på disse feltene er avgjørende for at den gamle kan slippe unødvendige og krenkende sykehusinnleggelser i den siste fasen av livet.

Verdighetsenteret har derfor utviklet de to etterutdanningene Akuttmedisinsk eldreomsorg og Palliativ eldreomsorg. Akuttmedisinsk eldreomsorg belyser primært den tidlige delen av det palliative forløpet hos sårbare gamle, mens Palliativ eldreomsorg først og fremst har fokus på den sene palliative fasen. De to etterutdanningene supplerer hverandre og er sentrale i forhold til at den gamle opplever en verdig alderdom.

Palliativ eldreomsorg

Hensikten er å øke kompetansen til fagutdannet helsepersonell i møte med sårbare, alvorlig syke og døende gamle og deres pårørende. Noen hovedtema i undervisningen er: Palliasjon til den gamle pasienten, forhåndssamtaler, palliativ plan, etikk, kommunikasjon, sorg, symptomlindring, åndelig og eksistensiell omsorg, alderspsykiatri, personsentrert demensomsorg, ivaretagelse av pårørende/etterlatte og hjelperen, hjemmedød og stell av døde. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger, men gir også trening i aktuelle prosedyrer, som for eksempel smertepumpe.

I 2019 ble det gjennomført to fulltallige kull [48 deltagere]. Siden oppstart har over 400 ansatte i eldreomsorgen gjennomført utdanningen.

FORELESERE

Eksterne

Sindre Angeltvedt – psykologspesialist, klinikkleder, NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus

Line Iden Berge – psykiater, NKS Olaviken og Senter for alders- og sykehjemsmedisin, UIB

Trond Eirik Bergflødt – sp.sykepleier i geriatri, rådgiver Komp.senter for demens, Bg. kommune

Dag Heine Bjørndal – kommuneadvokat, Fjell kommune

Tora Garbo – psykologspesialist, Palliativt team Haukeland univ.sjukehus og Sunniva senter

Ellen Grethe Gavois – palliativ sykepleier/ressurssykepleier, hjemmetjenesten i Ytrebygda

Marianne Straume – psykologspesialist, Senter for krisepsykologi og klinikk for krisepsykologi

Anne Marthe Ulvik – sykehusprest, Haukeland universitetssjukehus

Interne

Gro Helen Dale, Silje B. Eikemo, Susanne Lier Fagerbakke, Stein Husebø, Siw-Anita Lien, Mona Stautland, Bård Søylen

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER

Gjennom de siste 12 årene har deltagere fra 101 ulike kommuner i alle landets fylker gjennomført etterutdanningen, i tillegg én deltager fra Danmark.

Fylke	Kommune
Akershus	Aurskog-Høland, Bærum, Lillestrøm, Lørenskog, Nes, Nittedal, Skedsmo
Aust-Agder	Arendal, Bygland
Buskerud	Drammen, Flå, Hol, Hole, Ringerike, Kongsberg, Lier, Nore og Uvdal, Rollag, Røyken
Hedmark	Elverum, Engerdal, Kongsvinger, Nord-Odal, Os, Stange, Trysil, Åsnes
Hordaland	Askøy, Austevoll, Bergen, Bømlo, Fjell, Fusa, Granvin, Jondal, Kvinnherad, Lindås, Masfjorden, Meland, Modalen, Odda, Radøy, Stord, Sund, Ullensvang, Ulvik, Vaksdal, Voss, Øygarden
Finnmark	Alta, Porsanger
Møre og Romsdal	Haram, Molde, Sandøy, Ulstein, Vestnes, Ørsta, Ålesund
Nordland	Bodø, Brønnøy, Bø, Sandnessjøen, Træna, Vefsn
Oppland	Etnedal, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre Slidre, Vestre Toten, Øystre Slidre
Oslo	Oslo
Rogaland	Bryne, Finnøy, Karmøy, Sandnes, Stavanger, Suldal
Sogn og Fjordane	Askvoll, Førde, Gulen, Høyanger, Lærdal, Naustdal, Nordfjordeid, Solund, Stryn, Vågsøy
Telemark	Porsgrunn
Troms	Balsfjord, Kvænangen, Tromsø
Trøndelag	Bjugn, Oppdal, Røros, Skaun, Vikna
Vest-Agder	Lyngdal
Vestfold	Horten, Sande, Stavern
Østfold	Askim, Fredrikstad, Moss, Råde, Våler
Danmark	Gentofte

Akuttmedisinsk eldreomsorg

Målet med etterutdanningen Akuttmedisinsk eldreomsorg [AME] er å heve kompetansen til fagutdannet helsepersonell som jobber med akutt og alvorlig syke gamle. Fokus i undervisningen er å gjenkjenne tegn til sykdomsforverring, sette i verk riktige tiltak til rett tid, mestre aktuelle prosedyrer og kunne håndtere medisinsk teknisk utstyr. Etisk refleksjon er sentralt under hele programmet.

Forelesere ved etterutdanningen er lege og intensivsykepleiere med bred klinisk erfaring. Senteret har også tett samarbeid med erfarne spesialsykepleiere på intensiv- og overvåkningsavdelinger i Bergen. Disse er med som veiledere i praktisk prosedyretrening.

I 2019 ble utdanningen gjennomført med 4 nye og fulltallige kull, og totalt 123 deltagere.

Hvordan kan vi forebygge unødige og belastende sykehusinnleggelser for sårbare gamle? En uheldig effekt av Samhandlingsreformen er at pasienter i eldreomsorgen både er sykere og trenger en mer avansert form for behandling. Dette krever økt kompetanse blant de ansatte. Verdighetsenteret ønsker derfor å videreutvikle AME som et tilbud for fagpersonell på landsbasis, i et tett samarbeid med kommunene. Og etter at sentrale medier omtalte at vi skreddersydde to tettpakkede uker for fagpersonell i Sortland, har en rekke kommuner landet over henvendt seg, med ønske om et liknende tilbud på deres hjemsted. Vi ser at denne etterutdanningen nettopp møter det enorme behovet for kompetanse, samtidig som det er god distriktspolitikk. I første omgang er det under utvikling et pilotprosjekt i Nord-Norge. Men en slik kapasitetsutfordring for senteret vil kreve både tverrpolitisk vilje og økte ressurser.

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER 2019

Siden oppstart i januar 2017 har 404 deltagere fra alle landets fylker og 120 kommuner gjennomført utdanningen, i tillegg til én deltager fra Svalbard.

Fylke	Kommune
Akershus	Aurskog-Høland, Eidsvoll, Lørenskog, Nes, Skedsmo, Ski, Ullensaker
Aust-Agder	Birkenes
Buskerud	Drammen, Hol, Hurum, Kongsberg, Nedre Eiker, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag, Røyken, Ål
Hedmark	Alvdal, Elverum, Hamar, Ringsaker
Hordaland	Askøy, Austevoll, Austrheim, Bergen, Bømlo, Eidfjord, Etne, Fjell, Fusa, Kvam, Kvinnherad, Masfjorden, Meland, Odda, Os, Osterøy, Radøy, Samnanger, Stord, Sund, Tysnes, Ullensvang, Vaksdal, Voss, Øygarden
Møre og Romsdal	Eide, Haram, Molde, Ålesund
Nordland	Alstahaug, Bodø, Brønnøy, Bø, Fauske, Hadsel, Hamarøy, Meløy, Steigen, Træna
Oppland	Gjøvik, Jevnaker, Lillehammer, Lunner
Oslo	Oslo
Rogaland	Haugesund, Stavanger
Sogn og Fjordane	Aurland, Førde, Gulen, Høyanger, Selje, Solund
Telemark	Vinje
Troms	Storffjord
Trøndelag	Bjugn, Holtålen, Levanger, Malvik, Melhus, Oppdal, Selbu
Vest-Agder	Sirdal
Vestfold	Færder, Sandefjord
Østfold	Hvaler, Marker, Skiptvet, Trøgstad
Svalbard	Svalbard

Foto: Silje Katrine Robinson

Fra de praktiske øvelsene under faglig oppfølgingsseminar.

FAGLIG OPPFØLGINGSSEMINAR

I 2019 ble det arrangert et nytt faglig oppfølgingsseminar for tidligere deltagere på Akuttmedisinsk eldreomsorg. Seminaret gikk over 2 dager med 16 deltagere og bestod av teori inkl. etisk refleksjon, samt praktisk øvelse i hjerte-lunge-redning og trening i ulike scenarier knyttet til akutt og alvorlig sykdom hos gamle.

FAGDAGER

I tillegg er det 2019 gjennomført en rekke fagdager nasjonalt innenfor omsorg ved livets slutt.

Akuttmedisinsk eldreomsorg

Fylke	Kommune
Hordaland	Askøy (NKS Olaviken Alderspsykiatriske Sykehus, 80 deltagere)
Nordland	Alstahaug (Sandnessjøen, 85 deltakere), Bodø (15)
Telemark	Bø (95 deltagere)
Trøndelag	Grong (40 deltagere), Orkdal (60), Selbu (15)

Palliativ eldreomsorg

Østfold	Våler (70 deltagere)
Hordaland	Bergen (30 deltagere)

Frivillighet og kultur

Frivillig innsats er en berikende ressurs og en viktig del av en helhetlig omsorg. Sentrale offentlige dokumenter på helse- og omsorgsfeltet, som stortingsmeldingen *Leve hele livet*, påpeker at det vil være behov for tettere samarbeid med frivillig sektor i framtiden og at samarbeid med frivillige har betydning for kvaliteten i eldreomsorgen.

Verdighetsenteret bidrar til økt kompetanse på feltet frivillighet i eldreomsorgen gjennom utdanning, foredrag, forskning, fagutvikling, opinionsdannelse, rådgivning og veiledning. Vi skal også bidra til å utvikle og formidle kunnskap om bruk av kunst og kultur i eldreomsorgen. Dette er i tråd med overordnede politiske mål om et aldersvennlig samfunn og et kulturliv som er tilgjengelig for alle.

UTDANNING: FRIVILLIGHETSKOORDINERING – ELDREOMSORG

Utdanningen Frivillighetskoordinering – eldreomsorg er en del av Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet [2015-2020]. Utdanningen trekkes også frem i Meld. St. 29 [2012-2013] Morgendagens omsorg og Meld. St. 15 [2017-2018] *Leve hele livet*. Gjennom utdanningen bidrar senteret til kompetanseheving i kommunene og frivillig sektor på helse- og omsorgsfeltet. Deltakerne lærer å mobilisere, organisere, følge opp og lede frivillig innsats i eldreomsorgen. Utdanningen tar også opp tema som omhandler alderdom, aktiv og kreativ omsorg, juridiske perspektiver og retningslinjer, etikk, kommunikasjon, motivasjon mm. Deltakerne skal som del av utdanningen utvikle et frivillighetsprosjekt på egen arbeidsplass. Målgruppen er personer som organiserer og leder frivillig innsats i eldreomsorgen: ansatte i frivillige organisasjoner, på frivilligsentraler, i helse- og omsorgssektoren og andre som samarbeider med frivillige. Utdanningen ble videreført i 2019 med tre kull i Bergen og Oslo.

FORELESERE

Eksterne

David Alræk – dokumentarfilmregissør

Espen W. Andersen – daglig leder, Vestre Aker frivilligsentral

Bente Stigen Berg – seniorrådgiver Folkehelse, Norske Kvinners Sanitetsforening

Chris Bjelke – områdeleder, Gjensidigestiftelsen

Silje Bjørge – frivillighetskoordinator, Drammen kommune

Dag Heine Bjørndal – kommuneadvokat, Fjell kommune

Lars Eivind Bjørnstad – prosjektleder, Bydel Vestre Aker, Oslo kommune

Helga Bognø – Relasjon, Ledelse og Utvikling AS

Irmelin Bødtker Christensen – avd.leder frivillighet, Haraldsplass Diakonale Sykehus

Olaug Finsrud – hjelpepleier, yrkesfaglærer i helse- og oppvekstfag

Irene og Martin Helleland – frivillige i Kreftforeningen

Karl Hjelmeland – sykehusprest, Haraldsplass Diakonale Sykehus

Emma Jones – psykolog, Familievernkontoret i Bergen

Margrethe Moss Iversen Lundegård – friv.koordinator, Etat for sykehjem, Bergen

Bjørn Lindstad – politisk seniorrådgiver, Frivillighet Norge

Gunhild Kjøsnes – frivillighetskoordinator, Bergen Røde Kors sykehjem
Kirsten Koht – frivillighetsrådgiver og tidl. daglig leder Bærum frivilligsentral
Torill H. Kongsbakk – leder, Stiftelsen Sesam, diakonalt nærmiljøtiltak
Gunn Elisabeth Støkken Leren – frivillighetskoordinator, Økernhjemmet, Oslo kommune
Lena Nilsen – frivillighetskoordinator, Filten serviceboliger, Drammen kommune
Cecilie Nordbæk – frivillighetskoordinator og helsefagarbeider i Drammen kommune
Lise Næss – spesialpsykolog, fagkonsulent sykehjem og hjemmetjenester
Annette Ravnøy – aktivitets- og frivillighetskoordinator, Engensenteret
Annette Rundgren – musikkterapeut, enhetsleder Hovseterhjemmet Unicare
Linda Scott – områdeleder, Gjensidigestiftelsen
Bodil Selfors – sykepleier og frivillig aktivitetsvenn i Bydel Nordre Aker
Eva Steigen – frivillighetskoordinator, Bergen kommune
Charlotte Sætre – prosjektleder, Byrådsavdeling for kultur og frivillighet, Oslo kommune
Merethe Skaug Sørensen – avdelingsleder, Oslo Røde Kors
Kjersti Vasli – leder av frivilligsentralen Grefsen Kjelsås
Harald Reid Waugh – rådgiver kultur og frivillighet, Bærum kommune
Janne Wågenes – områdeleder, Gjensidigestiftelsen
Aksel Øhrn – teolog, leder, Fransiskushjelpens Frivillige tjenester
Stina Åmo – prosjektleder, Vestre Aker frivilligsentral
Lill-Karin Aanes – sykepleier, leder Stiftelsen Termik - Vefsn

Interne

Kristine Askvik, Susanne Fagerbakke, Eirin Hillestad, Stein Husebø, Hanne Jones, Beate Magerholm, Julie Tessem, Sverre Chr. Wilhelmsen

DELTAKERFORDELING, FYLKER OG KOMMUNER

Siden oppstart i 2011 har deltagere fra 17 fylker og 113 kommuner gjennomført utdanningen.

Fylke	Kommune
Akershus	Nes, Ullensaker, Skedsmo, Vestby, Ski, Enebakk, Bærum, Asker, Lørenskog, Nittedal, Sørumsdal, Oppegård, Ullensaker, Nesodden
Aust-Agder	Arendal, Grimstad, Lillesand
Buskerud	Øvre Eiker, Ål, Gol, Drammen, Nore og Uvdal, Sigdal, Kongsberg, Nes, Nedre Eiker, Lier, Hole, Ringerike, Hol, Røyken
Hedmark	Stange, Rendalen, Elverum, Trysil, Brumunddal, Våler, Ringsaker
Hordaland	Austevoll, Bergen, Bømlo, Fjell, Kvinnherad, Masfjorden, Os, Voss, Vaksdal, Askøy, Øygarden, Sund, Austrheim, Jondal
Møre og Romsdal	Kristiansund, Volda, Ålesund, Tingvoll, Rauma, Skodje, Vestnes
Nordland	Bodø, Bø, Meløy, Narvik, Steigen, Vefsn, Vågan, Hamarøy, Fauske, Vestvågøy, Hadsel
Oppland	Sør-Fron, Vestre Toten, Vestre Slidre, Vågå, Østre Toten, Jevnaker, Gjøvik, Lunner
Oslo	Oslo

Rogaland	Tysvær, Randaberg, Stavanger, Haugesund, Eigersund, Sandnes, Sola, Hå, Klepp, Time, Strand
Sogn og Fjordane	Hornindal, Førde, Fjaler, Flora, Gloppen
Telemark	Skien
Troms	Harstad, Tromsø
Trøndelag	Rennebu, Meldal, Trondheim, Stjørdal, Verdal, Levanger, Selbu, Vikna
Vestfold	Larvik, Nøtterøy, Re, Færder, Horten, Tønsberg
Vest-Agder	Kristiansand, Lillesand, Flekkefjord, Lindesnes, Songdalen, Kvinesdal, Lyngdal, Farsund
Østfold	Fredrikstad, Marker, Rygge, Spydeberg, Moss, Våler
Spania	Alicante

PROSJEKTARBEID

Prosjektarbeid og -ledelse er en viktig del av utdanningen. Gjennom utvikling og gjennomføring av prosjekter får deltagerne utdanning direkte ringvirkninger på eget arbeidssted, noe som skaper endringer i praksisfeltet. Deltagerne får både muntlig og skriftlig veiledning til prosjektene av Verdighetscenterets ansatte. En målsetning er også at deltagerne lærer og blir trygge på å holde presentasjoner. Dette bidrar til at kunnskapen kan bli formidlet videre på egen arbeidsplass.

Her er noen eksempler på prosjekter startet opp i 2019:

Utvalgte prosjekter	Kommune/Org.
<i>#sammen:</i> Frivillige til hjemmeboende pasienter med kreft i palliativ fase. Hovedmål: Å utvikle en verktøykasse for oppstart av #sammen. Arbeidet ble gjort i samarbeid med kommunens kreftkoordinator. Verktøyet ligger nå klar, og er en ressurs for dem som ønsker å starte opp tilbudet #sammen	Drammen frivilligsentraler
<i>Eldhus/bakst-stugu ved Vågå frivilligsentral</i> Seniorer som bor i omsorgsboliger og i institusjon får ikke utøvd baksttradisjoner de er vant med fra egne hjem. Mål: Å lage en Bakststugu - et hus til glede for alle som ønsker å ta vare på disse i et fellesskap på tvers av generasjoner, kultur og etnisitet. Bakststugu er nå opprettet, og er blitt et populært tilbud i Vågå.	Vågå frivilligsentral
<i>Sykle / gå sammen til Oslo</i> I samarbeid med frivillige ville institusjonen gi et tilbud om mer fysisk aktivitet til de som ønsket det, og samtidig styrke samholdet. Sammen skal de sykle/gå til Oslo, med flere felles markeringer underveis. Slik blir beboerne, ansatte og frivillige kjent med hverandre på tvers av avdelingene. Aktiviteten er nå blitt et fast innslag i hverdagen.	Lura bo- og aktivitetssenter, Sandnes kommune
<i>Klubb Galant: Mimring, mat og verdig fellesskap</i> Mål: å treffe en gruppe på sykehjemmet som ikke, eller i liten grad, sliter med kognitiv svikt. For å unngå at de isolerer seg, etablerte prosjektlederen et jevnlig treff med fokus på et godt måltid, pent dekket bord og ulike tema til samtale. Frivillige har samarbeidet for å gjennomføre tilbudet, som etter hvert er blitt en fast aktivitet.	Engensenteret sykehjem, Bergen kommune
<i>Min historie - eldre utviklingshemmedes selvopplevde historie, fra barn til voksen</i> Fire frivillige arrangerte samtaler med like mange deltakere for å dokumentere dette, og snakket også med pårørende og ansatte som bidro med å gjengi livshistorien til vedkommende. De frivillige opplevde at dette skapte stolthet og positivitet i gruppen.	Austrheim kommune

NASJONAL KOORDINATORSAMLING

26.-27. september inviterte Verdighetsenteret for andre gang til nasjonal fagsamling for frivillighetskoordinatorer. Rundt 90 deltakere fra frivilligsentraler, frivillige organisasjoner og kommuners helse- og omsorgstjeneste delte to tettpakkede dager med foredrag og erfaringsutveksling. Med «Et aldersvennlig Norge» som den røde tråd, sto dyktige foredragsholdere på programmet. Disse to dagene i hovedstaden satt ekspertene også i salen, og det var lagt vekt på å gi god tid til erfaringsutveksling. I en spennende nettverksøvelse etter modell fra Center for frivilligt socialt arbejde i Danmark hjalp deltagerne hverandre til å komme et steg videre i sitt arbeid knyttet til samarbeid med frivillige. I et eget innspillverksted i regi av Frivillighet Norge i samarbeid med Verdighetsenteret reflekterte deltakerne over samarbeid med frivillige i og utenfor frivillige organisasjoner i omsorgssektoren slik det er i dag og hvordan det kan se ut i fremtiden.

Senteret akter å videreføre nasjonale fagsamlinger som en årlig begivenhet, for å styrke kunnskapen og nettverket til ledere av frivillighet i eldreomsorgen videre. Disse samlingene er et sentralt strategisk tiltak. Betydningen av å knytte kontakter kan knapt overvurderes: Mange frivillighetskoordinatorer har ensomme funksjoner og stort behov for samspill med andre i samme situasjon. Dette gir både nødvendig inspirasjon og påfyll.

Foto: Ketil Haugstulen

Fra gruppearbeidet. Det at vi kan etablere et møtested med god tid til erfaringsutveksling for koordinatorer er ett av de viktigste aspektene ved disse samlingene.

Foto: Ketil Haugstulen

Med ønske om å spille hverandre gode: Verdighetscenterets Beate Magerholm flankert av Bjørn Lindstad fra Frivillighet Norge (t.v) og Gijs Mans, Norges Frivillighetssentraler.

KREATIVITET I DEMENSOMSORGEN

Høsten 2019 startet Verdighetscenteret opp kurset Kreativitet i demensomsorgen, hvor målet er å formidle teknikker i bruk av bilder i kommunikasjonssituasjoner. Kurset passer for alle som står rundt en person med demens, både pårørende, frivillige og ansatte i eldreomsorgen. Mange opplever at en demenssykdom tidlig i sykdomsløpet får innvirkning på det sosiale samværet. Den daglige samtalen over en kopp kaffe går fortere i stå og det kan være vanskelig å hekte hverandre på igjen. Å ta i bruk bilder er noe konkret for begge parter, og kan gjøre det lettere for personen som er syk å gi uttrykk for tanker og følelser. Det første kurset ble arrangert 4. oktober på Cornerteateret i Bergen. Både frivillige, ansatte fra helsesektoren og frivillighetskoordinatorer deltok. De fikk praktisk erfaring med ulike kreative måter å bruke bilder på i samtale med personer med demens.

PUST – EN KUNST- OG DEMENSFESTIVAL

Hvordan kan kunst få personer med demens inn i gode spiraler og lettere delta i sosiale sammenhenger? Verdighetsenteret stod bak Norges første kunst- og demensfestival i Cornerteatret i Bergen 9.-10. november. Målet med *Pust* var å vise hvordan ulike kunstnere kan jobbe sammen med personer med demens i skapende prosesser innen scenekunst, film, tegning og kreativ skriving. Festivalen dokumenterte kraften som ligger hos oss mennesker når vi får delta i kreative prosesser, uavhengig av alder eller sykdom. På programmet stod bl.a. *Det er alltid en tråd en plass*, der fem personer med demens spiller hovedrollene gjennom filmopptak. Forestillingen er utviklet av Kompani Krapp i samarbeid med Verdighetsenteret. Kurset Kreativitet i demensomsorgen ble også gjennomført under festivalen. I tillegg var foajeen fylt av utstillingen *Forestillingens kraft*. Her er poetiske dikt og fortellinger skapt i en fortellergruppe i senterets regi på Bergen Røde Kors sykehjem. Her inngikk også kunstverk fra 11 åringer på 5. trinn ved Hellen skole. I dokumentarfilmen *Til månen med bestefar* bruker filmskaper David Alræk bestefarens egne filmopptak i en reise gjennom to liv og tre generasjoner. Med sitt fokus på muligheter treffer den oss med sitt varme perspektiv.

Foto: Kieran Kolle

Rundt 200 mennesker var innom festivalen lørdag og søndag, og publikum ga uttrykk for at dette var en ny og inspirerende måte å møte mennesker med en demensdiagnose. Foajeen var bl.a. fylt av utstillingen *Forestillingens kraft*: Poetiske dikt og fortellinger fra fortellergrupper og kunstverk fra skoleelever.

FORSKNING OG UTVIKLING (FOU)

FoU-arbeidet er et forskningsbasert utviklingsarbeid, satt i gang for å styrke utdanningene våre; Vi anvender eksisterende kunnskap fra forskning og praktisk erfaring innenfor eldreomsorgen, og syr dette inn i senterets utdanninger. Målet er å sikre at veien fra utvikling av ny kunnskap til implementering i praksis blir kortest mulig. Her er FoU-prosjekter som pågikk i 2019, med tilknyttede samarbeidspartnere.

NY FAGBOK: FRIVILLIGHETENS KRAFT – OM FRIVILLIG INNSATS I ELDTREOMSORDEN

Våren 2019 ble det utgitt en ny fagbok på Fagbokforlaget som omhandler organisering og ledelse av frivillighet i eldreomsorgen. Kapitlene gir gode eksempler på rekruttering, opplæring og oppfølging. Boken er forankret i utdanningen Frivillighetskoordinering – eldreomsorg og belyser frivillighet rettet mot hjemmeboende eldre, beboere på sykehjem, personer med demens og innenfor det palliative feltet. Målgruppen er personer som organiserer og leder frivillig innsats i eldreomsorgen: Ansatte i frivillige organisasjoner, på frivilligsentraler, i helse- og omsorgssektoren, studenter og andre som samarbeider med frivillige. Fem kapitler er skrevet av ansatte ved Verdighetsenteret. Redaktører er Eirin Hillestad og Julie Tessem.

FRIVILLIG INNSATS I OMSORG FOR HJEMMEBOENDE MED DEMENS (FRIDE)

I doktorgradsprosjektet FRIDE skal ph.d.-kandidat Eirin Hillestad utvikle ny kunnskap om betydningen av frivillig innsats for hjemmeboende personer med demens, pårørende og frivillige, samt bidra til økt forståelse for hvilke faktorer som fremmer og hemmer utvikling av denne praksisen. Dette er en eksplorativ, hermeneutisk studie med deltakende observasjon, fokusgruppe- og dybdeintervju. Gjennom 2019 er deltakere rekruttert og datainnsamling påbegynt. Hovedveileder er Oscar Tranvåg og medveileder er Bettina S. Husebø. FRIDE er et delprosjekt i intervensjonsstudien LIVE@Home.Path, og er et samarbeid mellom Senter for alders- og sykehjemsmedisin (SEFAS) ved Universitetet i Bergen og Verdighetsenteret.

LIVE@HOME.PATH

SEFAS, Verdighetsenteret og flere nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere står bak dette forskningsprosjektet, finansiert av Norges forskningsråd. Studien inkluderer personer med demens, pårørende, frivillige og helsepersonell i tre norske kommuner. Målet er å utforske hvordan demensomsorgen kan forbedres gjennom utforming av et tydeligere og kvalitativt bedre demensforløp. Og; Hvordan kan dette støtte nylig diagnostiserte personer med demens og deres familier, redusere omsorgsgivernes byrde og bidra til at flere kan bo lengre, tryggere og mer uavhengig hjemme?

Senteret i felten gjennom året

Verdighetscenterets stab bidrar med foredrag, innlegg, undervisning og ledelse av seminarer og arrangementer i inn- og utland.

Hvem	Hvor	Formål / målgr.	Dato	Deltakere
Husebø, Wilhelmsen	Den Nationale Scene	Lørdagskafé: Kan vi leve med demens?	12.01.	120
Husebø, Wilhelmsen	Den Nationale Scene	Omsorgsprisen 2018	13.01.	430
Magerholm	Friv.sentralene i Trondheim	Foredrag, Verdighetscenterets frivillighet	21.01.	60
Jones	Bystyret, Bergen	Innlegg om frivillighet	13.02.	40
Jones	Eldreministre (N / DK), V.senteret / BRKS	Forestillingens kraft – innlegg og gjennomgang utstilling	01.03.	15
Husebø, Wilhelmsen	Litteraturhuset i Oslo	Snakk sant om livet på vei mot døden – seminar	25.03.	135
Hillestad	Bærum Røde Kors Frivillige i besøkstjenesten	Frivillighet i eldreomsorg, PhD-prosjektet FRIDE	25.03.	30
Jordheim, Magerholm, Husebø, Wilhelmsen	Thon Hotel Storo, Oslo	Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2019	26.-27.03.	235
Dale, Jones, Lien	Fagforbundet	Fagdag	25.04.	40
Jones, Lea	Nasjonalt Komp.senter for kultur, helse og omsorg	Bilder – i samtaler og omsorg. For studenter ved utdanningen	10.04.	30
Magerholm, Fagerbakke	Bjørkelangen vg skole	Fagdag	15.05.	30
Magerholm, Stautland	Gardermoen, Fagforbundet	Frivillighetskoordinering - eldreomsorg	23.05.	40
Husebø, Magerholm	Oslo, ambassaden (D)	Foredrag, politikere	23.05.	25
Eikemo	Arendalsuka 2019 Tyholmen Frivilligsentral	Panelsamtale: Å sette ord på døden	14.08.	60
Jordheim, Wilhelmsen	Arendalsuka 2019, Bankgården	Leve hele livet hjemme? Panel, åpent debattmøte	14.08.	120
Hillestad	Helse og samfunn, UiB	Om frivillighet i eldreomsorg. Masterstud.	06.09.	8
Jones, Lea	Lynghaug aktivitetssenter, workshop	Omsorgsbildet 2019 i samskaping	20.09.	25
Fagerbakke, Wilhelmsen	Vega Scene, Oslo	Film, Good Neighbours, panelsamtale	25.09.	48
Jones, Fagerbakke Magerholm, Wilhelmsen	Oslo Kongressenter	Nasjonal koordinatorsamling - frivillighetskoordinering	26.-27.09.	100
Jones, Lea	KODE, Bergen, workshop	Årets omsorgsbilde	27.09.	25

Wilhelmsen	Bergen Kino, Magnus Barfot	En dag for verdighet – BIFF: Skolevisning, innledning	30.09.	180
Wilhelmsen	Bergen Kino	Good Neighbours – åpen visning	01.10.	80
Jones, Lea	Cornerteatret – kurs/workshop	Kreativitet i demensomsorgen. Frivillige og -koordinatorer, omsorgsarb.	04.10.	16
Hillestad	Inst. for global helse og samfunnsmedisin, UiB	Seminar for ph.d.-kandidater	15.10.	11
Magerholm	Norges frivilligsentraler, nettverksledere, G.moen	Frivillighetskoordinering - eldreomsorg	22.10.	50
Fagerbakke	Samspillskonferansen, Fagforbundet, Kristiansand	Foredrag: Hvordan tilrettelegge for et godt samarbeid?	29.10.	80
Magerholm	Telemark Røde Kors, Langesund	Fagdag	02.11.	40
Magerholm	Oslo kommune, nettverk for frivillighet	Innlegg, verdighetsbevarende frivillighet	04.11.	20
Eikemo	Aasegården, Bergen	En verdig alderdom – foredrag for helsepersonell	05.11.	20
Fagerbakke	Internasjonal palliasjonskonf, Bergen	Foredrag: Samarbeid og koordinering – ved livets slutt	07.11.	45
Jones, Lea	Cornerteatret, Bergen	Festivalen PUST – innlegg og forestilling	9.-10.11.	200
Magerholm	VID diakonale høyskole, Oslo – masterstud.	Samarbeid med frivillige i eldreomsorg	12.11.	15
Magerholm	Oslo kommune, konferanse for bydelene	Foredrag om kultur og frivillighet i omsorg	12.11.	30
Magerholm	Vinderen bo- og servicesenter	Foredrag for ansatte	20.11.	20
Fagerbakke	Fylkesmannen S. og Fj. Leve hele livet-konf, Førde	Frivillighetskoordinering; Hvem, hvorfor og hvordan	28.11.	120
Fagerbakke	Fylkesmannen H.land Leve hele livet-konf, Bergen	Frivillighetskoordinering; Hvem, hvorfor og hvordan	03.12.	160

Internasjonalt

Hvem	Hvor	Formål / målgruppe	Dato	Deltakere
Husebø	Bregenz [AUT]	3 dagers seminar, leger	1.-3.0.	40
Husebø	Aachen [D]	3 dagers seminar, leger	8.-10.2.	25
Husebø	Mainz [D]	Congress	8.-9.3.	400
Husebø	København [DK]	Seminar, tverrfaglig, etikere	25.04.	30

SAMLOKALISERING MED PLUSSEFFEKTER

Bergen Røde Kors Sykehjem og Verdighetscenteret er selvstendige institusjoner, men har felles adresse i Ellerhusveien 35 i Sandviken. De to miljøene samarbeider om ressursgruppedeltakelse, foreleserutveksling og prosjekter. Samlokaliseringen gir store utviklingsmuligheter innen fagutvikling, hospitering og praksis, opplæring, publikasjoner, arrangementssamarbeid og utveksling av ulike typer tjenester. Til senterets undervisningsprogrammer benyttes kurslokalet Festiviteten og den fleksible møtesalen Dagligstuen.

NYTT STUDIESTED I OSLO

I hovedstaden er det utviklet en egen filial. Etter å ha hatt sin base ved VID vitenskapelige høyskole, har Oslo-kullene på VS-utdanningen Frivillighetskoordinering – eldreomsorg dette året fått nytt studiested. Både undervisningen og senterets kontorbase er nå flyttet til Sentralen. Dette er et arrangements- og inkubasjonshus i byens sentrum, i de gamle lokalene til Christiania Sparebank i Kvadraturen.

Sårbare gamle og deres pårørende skal møtes med verdighet, respekt og omsorg. Vi vektlegger sosial integrering og solidaritet, likeverd og gode holdninger, faglig og personlig kompetanse.

VERDIGHETSENTERETS VERDIGRUNNLAG

OPINIONSDANNELSE

Verdighetsenteret ønsker å løfte frem temaet verdighet for gamle i den offentlige samtalen. Samfunnet trenger å bli minnet om dem som lett blir uteglemt. Senterets arrangementer, samarbeidsprosjekter og utspill i media skal også bidra til debatt gjennom formidling av kunnskap. Dette kan i sin tur stimulere til bedre omsorg.

Foto: Thor Brødreskift

Vinner av Omsorgsprisen 2019, Tor Engevik, flankert av prisutdeler Torill Selsvold Nyborg og 2. prisvinnere: Vivi Aase Berdal (t.v.), og Kompani Krapp: Kristine Nordby Simonsen og Beate Bednar.

OMSORGSPRISEN 2019

Omsorgsprisen ble opprettet i 2001 for å fremheve den enestående innsats mange gjør for at sårbare gamle skal ha et best mulig liv. I alt tre priser tildeles en medarbeider, frivillig, pårørende, institusjon eller prosjekt som har vist fremragende omsorg. Prisene for 2019 ble delt ut under en festforestilling på Den Nationale Scene søndag 19. januar 2020.

Publikum i en fullsatt sal ga fortjent hyllest til sykepleier Tor Engevik. Han mottok Omsorgsprisen 2019 for bredt engasjement og formidlingsarbeid knyttet til trening og livsforlengende aktiviteter for personer med demens. Andreprisvinnere var pårørende Vivi Aase Berdal og scenekunstgruppen Kompani Krapp. Stein Husebø holdt faglig innlegg og rådgiver Eli Lea presenterte årets omsorgsbilde. I det kunstneriske programmet medvirket breakdanserne i Absence Crew med Old School, musiker Ola Bremnes, blåsere og strykere fra BFUng, musikalsk ansvarlig Helge Lilletvedt og DNS-skuespillerne Eirik del Barco Soleglad, Kjersti Elvik og Sverre Røssumoen. Årets omsorgsbilde var resultat av et helt spesielt trykkverksted der personer med demens har produsert bilder i samskaping med

kunstnere og omsorgsarbeidere. Senterets styreleder Torill Selsvold Nyborg vår årets prisutdeler og brobygger Sverre Chr. Wilhelmsen konferansier. Bak Omsorgsprisen står initiativtakeren GC Rieber Fondene og Verdighetsenteret. Bergen kommune – Etat for sykehjem, er samarbeidspartner i arrangørgruppen.

VERDIGHETSKONFERANSEN – KREATIV OMSORG 2019

Årets utgave av *Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg* ble virkelig en nasjonal møteplass, med 220 deltakere fra 15 fylker, og alle landsdeler representert. Hovedarrangørene Fagforbundet og Verdighetsenteret hadde denne gangen med en tverrfaglig samarbeidsgruppe: Nasjonalforeningen for folkehelsen, Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, Fransiskushjelpen, Hospiceforum Norge, Pensjonistforbundet og Termik – Vefsn.

Innleggsholdere – alfabetisk: Tanja Alme – prosjektleder Sula kommune, Gunnar Bjursell – professor Karolinska Institut (S), Pernille Bruusgaard – overlege Bekkelagshjemmet, Leni Klakegg, – rådgiver pleie- og omsorgssjef Flora, Cecilie Nordbæk – frivilligkontakt Drammen, Marion P. Osman – friv.koordinator Tøyen, Eline S. Riiser – Nasjonalforeningen, Astrid Sandmoe – forsker NKVTS, Tobba Sudmann – professor Høgskolen på Vestlandet, Gunnvor Sunde – kjøkkensjef Gloppen sjukeheim, Øyvind Thomassen – seksjonsleder Luftambulansen, Samuel Massie og Arne Ulvolden – *Samuel og bestefar*, Ellen Louise Wasserfall – Senter for fagutvikling og forskning. I paneldebatt *Leve hele livet – hjemme*, ledet av Anne Grosvold: Åse Michaelsen – statsråd, Anita Vatland – Pårørendealliansen, Kjellaug Enoksen – Norsk forening for alders- og sykehjemsmedisin, Iren Luther – Fagforbundet, Tuva Moflag, stortingsrepr. [Ap]. Et kjent signaturtrekk ved disse konferansene er at profesjonelle kunstnere dannet et «flettverk» underveis: Musiker Ola Bremnes og forfatter Frode Grytten var dermed med og preget programmet begge dagene. Fra Verdighetsenteret medvirket Odd Gunnar Jordheim, Stein Husebø, Beate Magerholm og Sverre Chr. Wilhelmsen.

Foto: Thor Brødreskift

God stemning i salen under den tverrfaglige Verdighetskonferansen – Kreativ Omsorg 2019.

Konferansen 26.- 27. mars i Thon Hotel Storo i Oslo ga deltakerne faglig påfyll og inspirasjon, konkrete ideer og tips å ta med hjem til egen arbeidsplass. Det ble her skapt en kreativ møteplass for debatter, foredrag, idéer, samtaler, refleksjon og tverrfaglig kunnskapsutvikling. Et mål var også å tydeliggjøre dynamikken mellom profesjonelle, pårørende og frivillige i omsorg for våre gamle. Hvordan kan man få til et reelt samarbeid i sykehjem eller hjemmetjeneste?

Foto: Thor Brødreskift

Med toner og ord bidra musiker Ola Bremnes (t.v) og forfatter Frode Grytten (her i programmets samtale med Stein Husebø) til å skape et eget rom for opplevelse, erfaring og ettertanke.

BOKLANSERING: FRIVILLIGHETENS KRAFT

19. mars ønsket Verdighetsenteret og Fagboklaget velkommen til lanseringen av fagboken *Frivillighetens kraft – organisering av frivillig innsats i eldreomsorgen*. Publikum i et fullsatt Amalies Hage i Bergen Offentlige bibliotek fikk høre innlegg fra styreleder i Frivillighet Norge, Heikki Holmås, som i en panelsamtale også møtte to av bokforfattere, Oddvar Førland, forsker ved Senter for omsorgsforskning Vest og Torill H. Kongsbakk, daglig leder av stiftelsen Sesam. I tillegg medvirket Verdighetscenterets Eli Lea, Stein Husebø og Odd Jordheim, mens forlagsredaktør Liv Tønjum og de to redaktørene avsluttet kvelden.

Foto: Silje Katrine Robinson

Heikki Holmås innledet om betydningen av frivillige organisasjoners innsats i eldreomsorgen og deltok i panelsamtalen, ledet av de to redaktørene, Julie Tessem og Eirin Hillestad.

ARENDALSUKA 2019

Fagforbundet og Verdighetsenteret ønsket under Arendalsuka 2019 å åpne opp debatten om hva en verdig alderdom er. Er visjonene så robuste og godt funderte som utfordringene i eldreomsorgen krever? Når «alle» snakker om at vi skal sørge for en verdig alderdom, må vi også våge å drøfte om vi har ressursene, kunnskapen og kompetansen som behøves.

Dette samarbeidsarrangementet fant sted i en fullsatt Bankgården i byens sentrum onsdag den 14. august. I panelet: Ingvild Kjerkol [Ap], Geir Jørgen Bekkevold [KrF], Anita Vatland – Pårørendealliansen, Iren Luther – Fagforbundet og Odd Gunnar Jordheim – Verdighetsenteret. Debattleder var Anne Grosvold, og som en musikalsk innramming; Ola Bremnes med egne sanger. Det arbeides nå for at eldreomsorg skal bli løftet opp på hovedprogrammet for Arendalsuka i stortingsvalgåret 2021.

**Leve hele livet hjemme
– hvilke ressurser kreves?**

**Åpent møte under
Arendalsuka 2019**

DEBATT – SERVERING – MUSIKK – GRATIS ADGANG

Onsdag 14/8 kl. 14.00–15.30
Bankgården, Strandgaten 1

ARRANGØRER: **FAGFORBUNDET** **Verdighetsenteret**
OMSORG FOR GAMLE

EN DAG FOR VERDIGHET

Vi trenger et samfunn hvor unge og gamle lærer av hverandre, omsorg er verdiskapende arbeid og hvor sykdom, skrøpelighet, alderdom og død en del av det virkelige livet. Verdighetsenteret har siden 2012 koordinert et tverrfaglig arrangement som tar utgangspunkt i en ny dokumentarfilm under Bergen internasjonale filmfestival (BIFF). Målgruppen er omsorgspersoner i kontakt med sårbare gamle; helsepersonell, pårørende, frivillige og unge i helsefagarbeiderutdanning. I år var det både skolevisning og åpen publikumsvisning i Magnus Barfot kino. Film inviterer til fellesskap, til å dele. En dag for verdighet inviterer til å dele historier om hva verdighet betyr for den enkelte.

Årets film, *Good Neighbours*, handlet om mennesker i en bydel i Rotterdam. En morgen våkner innbyggerne her til en rystende nyhet; En 74-årig kvinne blir funnet i sitt hjem etter å ha ligget død i 10 år. Ada og Wilma er to damer som får lyst til å ta saken i egne hender. De vil gjerne bidra til å bekjempe ensomhet, og filmen viser seg å være et godt utgangspunkt for å drøfte hvordan frivillighet i nabolag kan være med å påvirke menneskers liv. Hver visning ble innledet med en videoappell fra Heikki Holmås, styreleder i Frivillighet Norge.

ÅPNE DEBATTER

Senterets samfunnsengasjement skal bidra til aktuell debatt og en offentlighet med plass til holdninger og kunnskap omkring verdighet i eldreomsorgen og potensialet for frivillighet i eldreomsorg.

Kan vi leve med demens?

I samarbeid med Den Nationale Scene ble det gjennomført lørdagsarrangement i teatret den 12. januar. Dagen før utdelingen av Omsorgsprisen i teatret inviterte Verdighetscenteret til samtale mellom professor Knut Engedal, pårørende Harald Thue og Stein Husebø. Temaene var: Hva er demens? Hvordan oppdager vi sykdommen og hvilke muligheter er det for forebygging og behandling? Kan vi håpe på medikamenter eller tiltak som kan virke helbredende? Hva betyr det når en av våre nærmeste blir rammet, og hvordan «overlever» familien? Et interessert publikum i en fullsatt publikumsrestaurant deltok med spørsmål og bifall, og stemte i med allsang både i starten og til avslutning.

Snakk sant om livet på vei mot døden

Det synes i dag å være liten plass til døden, både i helsevesenet og i samfunnet som helhet. Har vi tatt livet av døden? Hvordan kan vi i så fall gjenopplive den? Er døden en sykdom, eller en del av det å leve? På scenen i Wergelandssalen i Litteraturhuset i Oslo mandag 25. mars møttes to sentrale pionérer gjennom 40 år til samtale om nøkkelen til en verdig avslutning på livet, og om hvorfor vi trenger en hospicebevegelse i Norge: Verdighetscenterets gründer Stein Husebø og Astrid Rønsen – styreleder i Hospiceforum Norge. I tillegg ble det åpnet for kortere innlegg fra Ellen Lykke Trier – stipendiat VID, June Westerveld – medforfatter av boken *Døden nær* og Olga Tvedt – spesialrådgiver i Kirkens Bymisjon.

Ny arena: Vega Scene

Våre scenekunstinstitusjoner, kinoer og kulturhus kan utgjøre glimrende arenaer også for meningsutveksling og aktuell debatt. Dette året kom det ferske multihuset Vega Scene i Hausmanns gate i Oslo med i samarbeidet med Verdighetscenteret. Her var det filmvisning av den nederlandske dokumentaren *Good Neighbours* på selve åpningsfestivalen av Bergen internasjonale filmfestival i Bergen, 25. september.

I etterkant var det samtale på scenekanten, med Bjørn Lindstad – Frivillighet Norge, Susanne Fagerbakke – Verdighetscenteret, Espen W. Andresen – Norges Frivilligsentraler og Merete Øyberg – Sykehjemsetaten, Oslo kommune. Arrangementet dannet samtidig en opptakt til den nasjonale koordinatorsamlingen i Oslo Kongressenter, som startet dagen etter.

PUBLIKASJONER, MEDIA, NYHETSBREV, FILMVIGNETT

Bok / Bokkapitler

Frivillighetens kraft. Organisering av frivillig innsats i eldreomsorgen. Fagbok om organisering av frivillig innsats i eldreomsorgen. E. Hillestad og J. Tessem [red.], Fagbokforlaget, 2019.

Forord. E. Hillestad og J. Tessem i *Frivillighetens kraft.* Fagbokforlaget 2019.

Å bygge broer - en innledning. E. Hillestad og J. Tessem. Innledning i *Frivillighetens kraft*. Fagbokforlaget 2019, s. 11-24.

Hvordan samarbeide med frivillige? J. Tessem og B. Magerholm. Kapittel 2 i *Frivillighetens kraft*. Fagbokforlaget 2019, s. 43-59.

Arena for vekst - opplæring av frivillige. E. Hillestad. Kapittel 4 i *Frivillighetens kraft*. Organisering av frivillig innsats i eldreomsorgen. Fagbokforlaget 2019, s. 77-91.

De gamles verdighet. S. Husebø. Kapittel 9 i *Frivillighetens kraft*. Fagbokforlaget 2019, s. 153-161.

Villa Fredrikke – et aktivitetshus for personer med demens. B. Magerholm. Kapittel 15 i *Frivillighetens kraft*. Fagbokforlaget 2019, s. 239-247.

Akuttmedisin i eldreomsorgen. S. B. Eikemo, M. Stautland, G. H. Dale. Kapittel 27 i *Eldreboen*, Bettina S. Husebø og Elisabeth Flo [red.], Fagbokforlaget, 2020, s. 263-274. Boken ble lansert i desember 2019.

Frivillige som samarbeidspartnere i eldreomsorgen. E. Hillestad, J. Tessem og B. Magerholm. Kapittel 37 i *Eldreboen*, Bettina S. Husebø og Elisabeth Flo [red.], Fagbokforlaget, 2020, s. 364-374. Boken ble lansert i desember 2019.

Artikler og hefter

Oppdatert fagprosedyrehefte for Akuttmedisinsk eldreomsorg
Deltagerne på etterutdanningen Akuttmedisinsk eldreomsorg får utlevert et hefte som inneholder ulike fagprosedyrer. Disse prosedyrene blir det undervist i og deltagerne får øve seg med tett veiledning. Heftets fagprosedyrer er oppdatert i 2019, i henhold til nye retningslinjer.

Pårørende og helsepersonell nekter å akseptere døden
S. B. Eikemo, G. H. Dale, S. B. Husebø. Artikkel i *Omsorg – nordisk tidsskrift for palliativ medisin*, nr. 1/2019.

Kompetanseheving i eldreomsorgen kan gjøre helsepersonell tryggere
G. H. Dale, S. B. Eikemo. Artikkel i *Sykepleien*, 11. februar 2019.
Gjenopptrykket i *Sykepleien* 4/2019, Fag og forskning: #Etikk, metode og verktøy og #Rehabilitering, alderdom og død. DOI-nummer: 10.4220/Sykepleiens.2018.74579

Posters

Husebø B, Tranvåg O, Fæø SE, Samdal R, Vislapuu M, Gedde M, Hillestad E, Jacobsen FF, Kjerstad E, Naik M, Bruvik FK, Kjome RS, Berge LI.

LIVE@Home.Path. Presentert ved Kunnskapskommunekonferansen 2019 Innovasjon med kunnskap; 19.6.19.

E. Hillestad, M. Magerholm, J. Tessem. A model for involving volunteers in health care. Presentert ved den VII. Norske kongress i aldersforskning, Oslo, 24. og 25. oktober samt ved Folkehelsekonferansen, Oslo, 15. og 16. oktober

G. H. Dale, S. B. Eikemo. Increased competence can prevent complications and unnecessary hospital admissions of the frail old. Presentert ved 16th World Congress of the European Association for Palliative Care, Berlin, 23.-25. mai 2019 og ved 6th Annual Research Conference of the International Collaborative for Best Care for the Dying Person, «A Good Ending – Good for All», Bergen, 6.-7. november 2019.

Media

[Bergens Tidende, 12.01.19](#): Kirsten ble mistenksom, mistet luktesansen og forlangte at han så Hotel Cæsar med henne. Reportasje om vinner av Omsorgsprisen 2018.

[NRK Hordaland, radio 14.01.19](#): Intervju med Gro Helen Dale og vinner av Omsorgsprisen 2018, Rune Samdal.

[Sykepleien 11.02.19](#): Kompetanseheving i eldreomsorgen kan gjøre helsepersonell tryggere. Forfattere: Silje B. Eikemo og Gro Helen Dale

[Bergensavisen 04.03.19](#): *Tilbudet får skryt: – Det er beundringsverdig at man har laget denne utdanningen.* Eldreministre fra N og DK lærer om Akuttmedisinsk Eldreomsorg.

[NRK P1 Hordaland 20.03.19](#): Intervju med Eirin Hillestad om frivillighet i eldreomsorgen, og boken Frivillighetens kraft.

[NRK P1 Her og nå, 15.04.19](#): Eirin Hillestad om frivillighet i eldreomsorgen.

[Tidsskriftet Omsorg, 15.05.19](#): Pårørende og helsepersonell nekter å akseptere døden. Forfattere: Silje Eikemo, Gro Helen Dale og Stein Husebø.

[Fagbladet, 04.07.19](#): Bli med i et viktig forskningsprosjekt. Intervju med Eirin Hillestad.

[Bergensavisen: Vil ha færre innlagt – tilbyr etterutdanning til helsepersonell som arbeider med akutt syke eldre.](#)

[NRK P2, Ekko 17.09.19](#): *Døden er vi godt nok forberedt?* Hvordan vi skal forholde oss til døden når den inntreffer nært oss? Silje Eikemo blant gjestene i studio.

[NRK Hordaland 05.11.19](#): Foran PUST – en kunst- og demensfestival: Hanne Jones og pårørende Liz Hammerstad intervjuet.

[Bergensavisen 03.12.19](#): Sylvi Listhaug dro til Bergen for å lære akuttmedisin.

Nyhetsbrev og filmvignett

Senteret har gjennom året jevnlig sendt ut elektronisk nyhetsbrev. Her er stoff om utdanninger og arrangementer, og aktuelle saker fra den siste måneden.

Verdighetscenterets arbeidsfelt og formål blir også belyst i en egen filmvignett, produsert i samarbeid med Flimmer Film. Denne vesle vignetten benyttes ved foredrag og arrangementer. Fortellerstemmen er ved Frode Grytten.

IV. ORGANISASJON

Medarbeidere gjennom 2019

Kristine Askvik

Medierådgiver [50 % stilling]

Gro Helen Dale

Faglig leder

Barbro Danielsen

Controller

Silje B. Eikemo

Leder – Helse og omsorg

Susanne Lier Fagerbakke

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Eirin Hillestad

Ph.d.-kandidat [permisjon til 2021]

Stein Husebø

Faglig leder

Hanne Jones

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Odd Gunnar Jordheim

Daglig leder

Eli Lea

Rådgiver / Ph.d.-kandidat
[permisjon til 2020]

Siw-Anita Lien

Rådgiver – Helse og omsorg
[til sommeren 2019]

Beate Magerholm

Rådgiver – Frivillighet og kultur
[ledervikariat fra april]

Mona Stautland

Rådgiver – Helse og omsorg

Bård Søylen

Rådgiver – Helse og omsorg

Julie Tessem

Leder – Frivillighet og kultur
[permisjon fra april]

Sverre Chr. Wilhelmsen

Brobygger – arrangementer,
opinionsdannelse

Foto: Thor Brødreskift

Fra Omsorgsprisen 2019 – festforestilling på Den Nationale Scene.

Bildet viser dansere fra gruppen Absence Crew i et utdrag fra *Old School*. Dette er en forestilling om livets gleder og forgjengeligheter som setter livet i perspektiv: Når man har det gøy går tiden altfor fort. En dag våkner plutselig breakerne opp, og tiden har løpt fra dem. De sitter på sykehjem, gråhåret og skjelvende, hvor dagens viktigste gjøremål er bingo og en kopp kaffe. Men selv om kroppen ikke er det den en gang var, tar de fire opp kampen mot alderdommen for å holde ett siste show. Ved hjelp av dans, humor og en god dose lårhalsbrekkende akrobatikk viser de at det å bli gammel kan by på nye muligheter. Slik tar de et oppgjør med mer begrensende forestillinger om aldring.

ÅRSRAPPORT 2019

Verdighetsenteret – Omsorg for gamle

Adr. Ellerhusens vei 35, 5043 Bergen

Ansvarlig utgiver: Odd Jordheim

Redaksjonen avsluttet mars 2020

Grafisk utforming: Studio Boi

www.verdighetsenteret.no

VISION

Vi arbeider for et bedre samfunn som skal sikre sårbare gamle en verdig alderdom.

20
19

